BIURO DO SPRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH UJ

ul. Retoryka 1/210, II piętro
31-108 Kraków

tel.: 12 424 29 50
fax: 12 424 29 52

e-mail: bon@uj.edu.pl

www.bon.uj.edu.pl

DG Edukacja i Kultura
Program „Uczenie się przez całe życie”
Leonardo da Vinci

Projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu „Uczenie się przez całe życie”. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko autora i Komisja Europejska ani Narodowa Agencja nie ponoszą odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną oraz za sposób wykorzystania zawartych w niej informacji.

Wsparcie edukacyjne studentów z niepełnosprawnością słuchową

Zaburzenia słuchu

WSPARCIE EDUKACYJNE STUDENTÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ SŁUCHOWĄ

Grupa osób z niepełnosprawnością słuchową jest zróżnicowana. Stanowią ją osoby słabosłyszące oraz głuche/Głuche[1]. Zapewnienie im skutecznego wsparcia edukacyjnego polega na doborze właściwych strategii edukacyjnych bazujących na preferowanym przez danego studenta sposobie porozumiewania się. Może on opierać się na wykorzystaniu mowy ustnej, języka migowego, czy strategii dwujęzyczności[2]. Warto dodać, iż w pierwszej ze strategii wszelkie informacje są przekazywane za pomocą języka mówionego, dostępne przez aparat słuchowy lub implant ślimakowy studenta oraz zintegrowane z odczytywaniem przez niego mowy z ruchu warg. Wiele z tych osób preferuje posługiwanie się mową ustną.

WYSTĘPUJĄCE TRUDNOŚCI:

W procesie studiowania najwięcej trudności osobom z niepełnosprawnością słuchową sprawiają:

- Uczestniczenie w zajęciach, gdzie stosowany jest wyłącznie przekaz werbalny (np. wykłady bez prezentacji multimedialnych, nagrania audio lub wideo bez napisów);
- Konieczność odczytywania mowy z ruchu warg lub skupienia uwagi na tłumaczu języka migowego przy równoczesnym robieniu notatek z zajęć;
- Udział w konwersatoriach, dyskusjach grupowych, gdzie wiele różnych osób zabiera głos bez dbałości o kulturę wypowiedzi;
- Odczytywanie mowy z ruchu warg, korzystanie z usług tłumacza języka migowego w trakcie zajęć bez dobrego oświetlenia mówcy i tłumacza;
- Ustna forma egzaminów i zaliczeń przeprowadzanych w sposób tradycyjny.

STRATEGIE WSPARCIA EDUKACYJNEGO

Wprowadzenie podczas realizowanych zajęć poniższych zasad dobranych indywidualnie do potrzeb danego studenta pozwoli zwiększyć jego szanse w dostępie do kształcenia, a tym samym poprawi jego efektywność. Aby uzyskać te rezultaty powinno się:

W ramach organizacji zajęć:

- Wykorzystywać w trakcie zajęć środki dydaktyczne umożliwiające odbiór informacji kanałem wzrokowym (np. prezentacje multimedialne, przezrocza, grafy, wykresy, mapy, ilustracje, zdjęcia).
- Udostępnić studentowi materiały do zajęć odpowiednio wcześnie przed ich rozpoczęciem (np. konspekt w formie elektronicznej lub papierowej, główne tezy, bibliografię, prezentację multimedialną), co pozwoli mu bardziej orientować się w tematyce zajęć i aktywniej w nich uczestniczyć.
- Wyrazić zgodę na obecność asystenta dydaktycznego przygotowującego notatki z zajęć dla studenta.
- Umożliwić korzystanie z dostępnych rozwiązań technologicznych, m.in. używania systemów wspomagających słyszenie (FM), pętli induktofonicznej.
- W trakcie komunikowania zwracać się twarzą do studenta, mówić wyraźnie, ale bez przesadnej artykulacji, w miarowym tempie, by umożliwić odczytywanie z ruchu ust.
- Formułować wypowiedzi, używając jasnych i klarownych zwrotów, akcentując najważniejsze zagadnienia i słowa kluczowe. Wyjaśnić znaczenie skomplikowanych struktur językowych, zwłaszcza języka specjalistycznego.
- Nowe, nieznane słownictwo (zwłaszcza specjalistyczne) oraz kluczowe pojęcia zapisywać w widocznym miejscu, np. na tablicy lub rozdać je w formie wydrukowanej jako materiał dla studentów.
- Przyciągnąć uwagę studenta przed formułowaniem komunikatów. Upewnić się, czy student lub tłumacz języka migowego są w stanie śledzić zmianę rozmówców w trakcie dyskusji. Można w tym celu wprowadzić umowny znak wizualny pozwalający na szybkie sygnalizowanie mówcy (np. poprzez podniesienie ręki).

Jeśli student korzysta ze wsparcia tłumacza języka migowego:

- Udostępnić tłumaczowi materiały przed zajęciami, by mógł dobrze przygotować przekład.
- W trakcie rozmowy zwracać się zawsze do studenta, a nie do tłumacza. Nie używać zwrotów pośredniczących między studentem a tłumaczem, np.: przekaż mu, zapytaj go.
- Zapewnić tłumaczowi odpowiednie miejsce do pracy tak, by mógł w pozycji stojącej lub siedzącej usytuować się blisko mówcy (tłumacz i student pracują zazwyczaj na odległość). Pomocne może okazać się także udostępnienie tłumaczowi listy z nazwiskami pozostałych studentów w grupie czy harmonogramu zajęć.

W adaptacji zaliczeń i egzaminów:

- Dostosować formę egzaminu do indywidualnych potrzeb studenta. Zazwyczaj dla osób z niepełnosprawnością słuchową wskazana jest zamiana ustnej formy egzaminu na pisemną lub korzystanie z tłumaczenia na język migowy. W przypadku studentów, którzy chcieliby odpowiadać ustnie na egzaminach pomocne byłyby przygotowanie im zestawu pytań na piśmie.

Inne:

- Organizować zajęcia w pomieszczeniach dobrze oświetlonych, o korzystnych warunkach akustycznych.
- Organizować krótkie przerwy w trakcie zajęć - odczytywanie mowy z ruchu ust jest czynnością obciążającą znaczne zasoby uwagi i pamięci. Takiej przerwy może potrzebować również tłumacz języka migowego. (Jeśli kurs jest bardzo wymagający tłumaczenie może wykonywać dwóch tłumaczy na zmianę).
- Na zajęciach grupowych ułożyć ławki tak, by w miarę możliwości wszyscy studenci mogli się widzieć nawzajem, pozwoli to studentom odczytującym mowę z ruchu warg uczestniczyć w dyskusji.
- Unikać stania tyłem do okna lub innego źródła światła, ponieważ twarz osoby mówiącej lub też tłumacz języka migowego znajdują się wtedy w cieniu, co utrudnia studentowi odbiór komunikatów.

1 Osoby Głuche to te, dla których język migowy jest językiem pierwszym i pozwala im na identyfikację językowo-kulturową w obrębie kultury Głuchych. (Najczęściej są to osoby, które urodziły się głuche lub te, które miały głuchych rodziców).

2 Strategia ta polega na uczeniu dzieci głuchych języka migowego jako pierwszego oraz języka polskiego (najczęściej w piśmie) jako drugiego. W Polsce podejmowane są dopiero pierwsze próby kształcenia osób głuchych tą metodą, która jest już stosowana z powodzeniem w wielu krajach Europy i w Stanach Zjednoczonych.

Materiał pochodzi z podręcznika dla nauczycieli akademickich wypracowanego w ramach projektu DARE 2 (www.DareProject.eu).